

PIHTIPUDAS Alvajärvi Peukaloisniemi

Pyynti?kuoppa-alueen koekaivaus

Simo Vanhatalo 1993

KAIVAUSKERTOMUS

Kohteen nimi: Pihtipudas, Alvajärvi, Peukaloisniemi
 Muinaisjäännostyyppi: pyyntikuoppa-alue ?
 Inventointinumerot:

Lääni: Keski-Suomen lääni
 Kunta: Pihtipudas
 Kylä: Alvajärvi
 Tila, rek.no: 1:144, 1:145
 Maanomistaja: Kymi Oy
 Osoite:
 Tila, rek.no: 1:145
 Maanomistaja: Arvi Sorjonen
 Osoite: Alvajärvi

Peruskartat: 2334 09 ALVAJÄRVI
 2343 07 MUURASJÄRVI

Koordinaatit: koko alue (alueen keskipiste)
 x = 7039 66 - 7040 32 x = 7039 96
 y = 567 62 - 567 95 y = 567 74
 z = 117 - 130 z = 117 - 130

Rahoittaja: Museovirasto, koekaivausryhmä.
 Tutkimusaika: 21. - 24.6. 1993.
 Tutkimustapa: Koekaivaus; tasokaivaus.
 Tutkimusala / kaivausala: 20 000 m² / n. 16 m².

Kaivauksenjohtaja: Simo Vanhatalo, fil. yo.
 Piirtäjä: Vesa Laulumaa, FK.
 Kaivajien lukumäärä: 1 + 1, historianopettaja ja tutkimus-
 avustajana siviilipalvelusmies Lauri
 Miettinen.

Kaivauslöydöt v.1993: KM 27899: Maanäytteitä. Diar. 10.9. 1993.

Valokuvat: f. 99741 - 46, kuvat 1 - 6, s. 13 - 14, luettelo
 s. 4.
 Diat: d. 31664 - 69, luettelo s. 4.

Kartat: Yleiskartta 1:4000 A3-taitos s. 8
 Profiilikartta 1:25, kuoppa 1, A4, s. 9.
 Profiilikartta 1:25, kuoppa 2, A4, s. 10.
 Profiilikartta 1:25, kuoppa 3, A4, s. 11.
 Profiilikartta 1:25, kuoppa 5, A4, s. 12.

Karttaotteet:	GT 8, 1:200 000, p. 1990, s. 5. 2334 09 ALVAJÄRVI, 1:20 000, p. 1992, s. 6 2343 07 MUURASJÄRVI, 1:20 000, p. 1985, s.7.
Tutkimukset:	Tarkastus: M. Perälä 1989. Tarkastus: Janne Vilkuna 1990. Kartoitus: Simo Vanhatalo 1992.
Tutkimusperuste:	Kuoppien rakenteiden ja käyttötarkoituksen selvittäminen.

KOHTEEN KUVAUS:

Peukaloisniemen kaivauskohde sijaitsee, noin 14.6 km luoteeseen Pihtiputaan kirkosta, Alvajärvellä Muurasjärven eteläpäässä, mäntymetsää kasvavalla hiekkakankaalla.

Alueella oli laskettu olevan noin 500 pyyntikuoppaa. Ne sijoituivat Muurasjärven rannasta alkaen harjun korkeimmalle kohdalle. Maastossa oli näkyvissä useita muinaisrantoja, esimerkiksi Muinais-Päijänteen ranta noin 122 m mpy:n korkeudella.

Muurasjärven rannassa oli useita kesämökkejä, mutta muualla alue oli rakentamatonta mäntymetsää.

TUTKIMUSMENETELMÄT:

Muutamiiin painanteisiin kaivettiin 0.6 m levyinen koeoja. Profiilit valokuvattiin, vaaittiin ja piirrettiin. Muutamia kuoppia kairattiin ohuella putkikairalla. Näiden tutkimusten lisäksi lähiympäristön hiekkakuoppien ja ojien profiilit tarkastettiin.

TUTKIMUSTULOKSET:

Kaikki koeojat olivat löydöttömiä, joten painanteiden ajoittaminen onnistuu vain C14-hiilinäytteiden avulla. Painanteissa näkyi yleensä erivärisiä maakeroksia ja nokimaata, muttei mitään selkeitä pyyntikuoppiin viittaavia rakenteita.

Kuoppa 1 (n. 125 m mpy):

Kuopan länsireunaan kaivettiin 3.2 m:n pituinen profiili itä-länsi -suuntaan. Profiilissa ei ollut hiiltä, mutta vanha turve ja karkea hiekkakerros löydettiin noin 50 cm:n syvyydestä.

Kuoppa 2 (n. 125 - 126 m mpy):

Tähän tasaiseen kuoppaan kaivettiin noin 4 m:n pituinen itä-länsi -suuntainen profiili. Kuopan keskikohdalla löytyi punaiseksi palaneen hiekan ja noensekainen alue. Hiilimurusia löytyi kuopan länsireunasta aivan nykyisen turvekerroksen alta. Ilmeisesti kuoppa ei ole kovin vanha?

Kuoppa 3 (n. 124 - 125.5 m mpy):

Kuopan 2.7 m:n pituisessa profiilissa näkyi selkeä harmaan hiekan muodostama keskuokuoppa, jonka pohjalla oli hiiliä. Näitä hiiliä otettiin talteen C14-ajoituksia varten. Turpeen alla oli ohut huuhtoutumiskerros, joka voisi viitata siihen, että kuoppa on joitakin satoja vuosia vanha? Ruskea ja vaaleanruskea hiekka olivat erikoisesti kerroksissa.

Kuoppa 3 (n. 125 - 126.5 m mpy):

Kuopan 3 4.6 m:n pituisessa profiilissa näkyi selkeä noenvärjäämä keskuokuoppa, jonka läpimitta oli noin 1.5 m ja syvyys noin 70 cm. Kuopan keskikohdalla ruskean hiekan alapuolella oli näkyvissä vanha turvekerros. Nokimaa-alueen toinen reuna oli loivempi kuin länsipuoli. Tämä voi johtua muinaisen kuopan kaivaustavasta? Kuopan alapuolella vaaleanruskeassa hiekassa näkyi kapea hiilijuova.

YHTEENVETO

On kuitenkin mahdollista, että tämän alueen vanhoja pyyntikuoppia käytettiin myöhemmin esimerkiksi hiilimiilujen pohjina. Hiilenpolttoa oli ilmeisesti harjoitettu paikalla, ehkä yhden miehen työnä. Miilujen koko oli vain keskimäärin 4 metriä ja ne olivat pyöreitä. Syvyys oli noin 60 cm.

Miilussa puut eivät saa syttyä palamaan eikä säteittäin ladottu halkokasa ole saanut kaatua. Kaatuminen estettiin rakentamalla miilunpohja hieman suppilomaiseksi. Kun puut alkoivat hiiltä ne painuvat kasaan. Hiilenpolton jälkeen miilun pohjahiillos tukahdutettiin hiekkakerroksella. Tämä näkyi profiilikartoissa hiekkajuovina. Pihtiputaalla on toiminut rautaruukki, johon on ollut hyvä vesikulkuyhteys Alvajärveltä.

Helsingissä 5.3. 1995

Simo Vanhatalo

Simo Vanhatalo

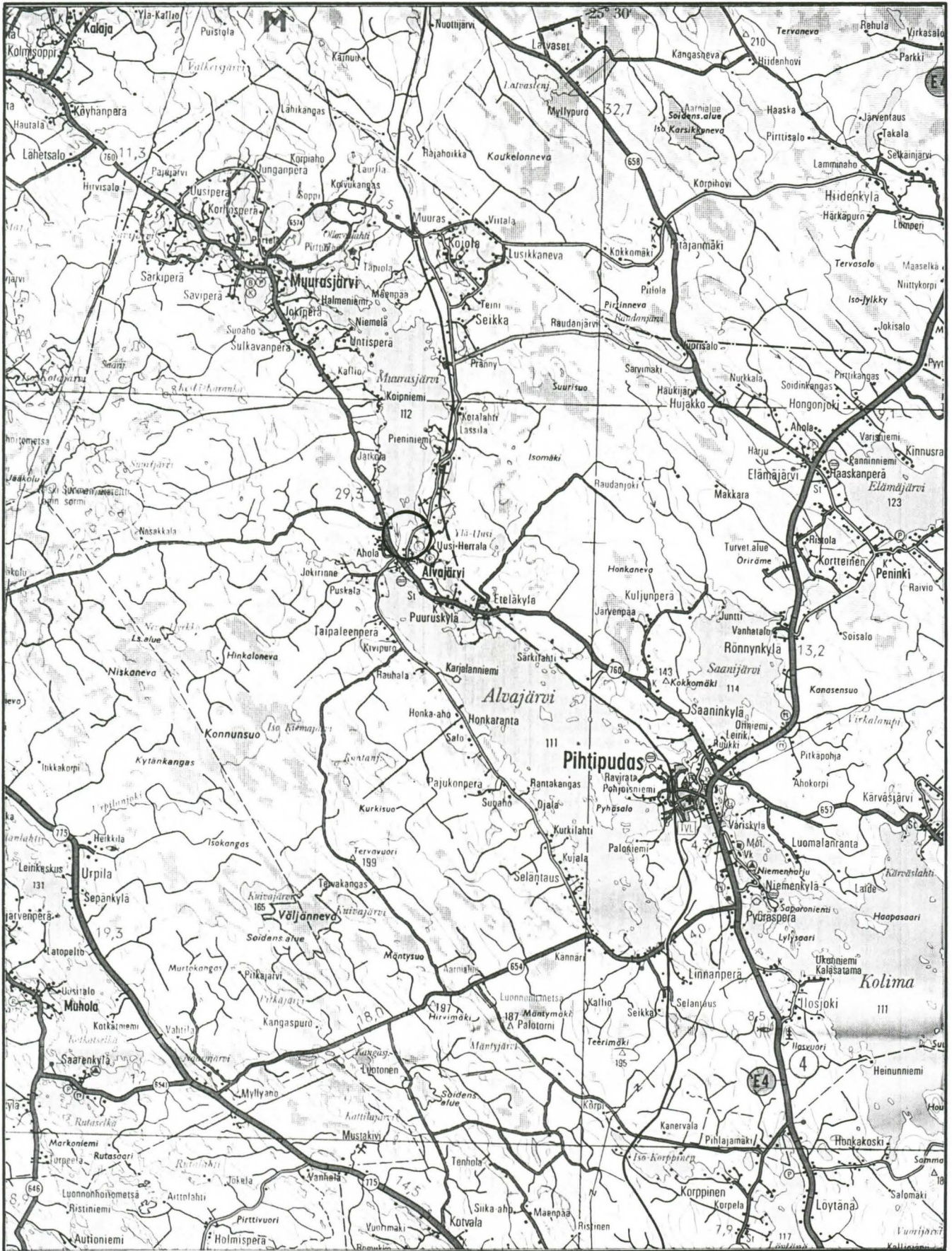

Valokuvaluettelo:

Kuvan / negatiivin numero:	aihe:	kuvaaja: S. Vanhatalo
k.1 / f.99741	Tutkimusalueen eteläosaa 125 m:n korkeuskäyrän kohdalla, kuvattu etelästä	
k.2 - 4 / f.99742 - 44	Kuopan profiilin piirtämisen eri vaiheet Laulumaan esittämänä, kuvattu koillisesta.	
k.5 / f.99745	Kuopan 5 profiilin keskikohtaa, kuvattu etelästä.	
k.6 / f.99746	Kuopan 5 profiilin keskikohtaa kokonaan kaivettuna, kuvattu etelästä.	

Dian numero:	aihe:	kuvaaja: S. Vanhatalo
d. 31664	Tutkimusalueen eteläosaa 125 m:n korkeuskäyrän kohdalla, kuvattu etelästä.	
d. 31665	Kuopan 5 profiilin keskikohtaa kokonaan kaivettuna, kuvattu etelästä.	
d. 31666	Kuopan 2 profiilin itäpää, kuvattu pohjoisesta.	
d. 31667	Kuopan 2 profiilin punaiseksi palanutta hiekkaa, kuvattu pohjoisesta.	
d. 31668	Siviilipalvelusmies Lauri Miettinen profiilia siistimässä.	
d. 31669	Kuopan kapea koeoja vaikeutti piirtämistä.	

Peruskartta 2334 09 ALVAJÄRVI 1:20 000 p. 1992
x = 7039 66 -70 40 32, y = 567 62 - 95, z = 117 - 130

Pihtipudas Peukaloisniemi
S. Vanhatalo 1993

PIHTIPUDAS, ALVAJÄRVI, PEUKALOISNIEMI

S. Vanhatalo 1992-3

YLEISKARTTA 1:4000

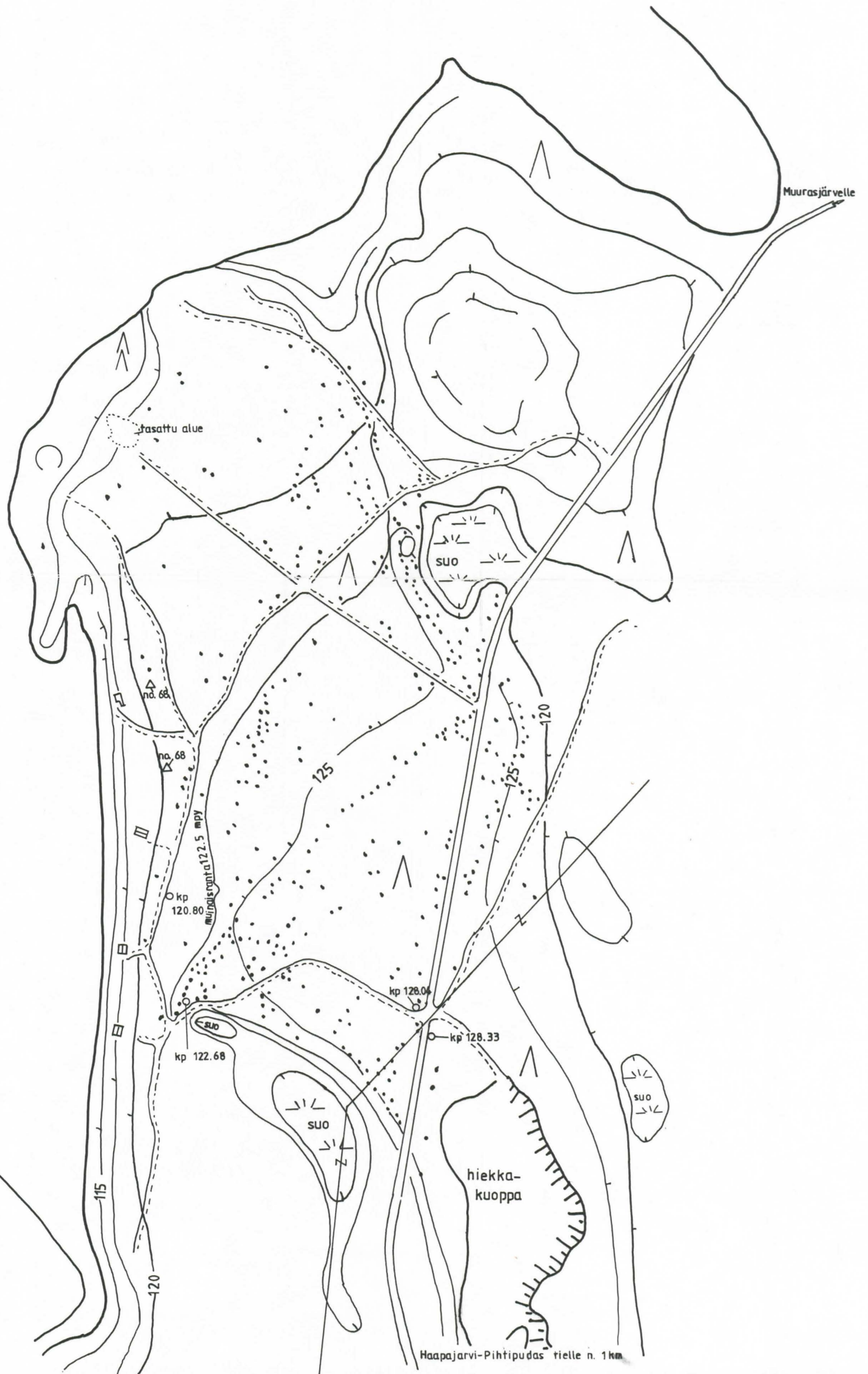
Karttaan on yhdistetty S. Vanhatalon ja J. Laurenin tie- ja rakennuskartoitus (1992) sekä M. Perälän pyyntikuoppakartoitus (1989).

Piirt. V. Laulumaa

- △ rajapyykki
- kuoppa
- ▣ kaivettu kuoppa

ALVAJÄRVI
112,2 m mpy

Haapajarvi-Pihtipudas tielle n. 1 km

PIHTIPUDAS, ALVAJÄRVI, PEUKALOISNIEMI

S. Vanhatalo 1993

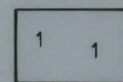
KUOPPA 1 itä-länsiprofiili pohjoisesta

MK 1: 25

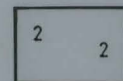
Piirt. V. Laulumaa

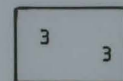
turve

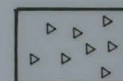
ruskea hiekka

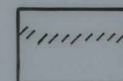
vaaleanruskea hiekka

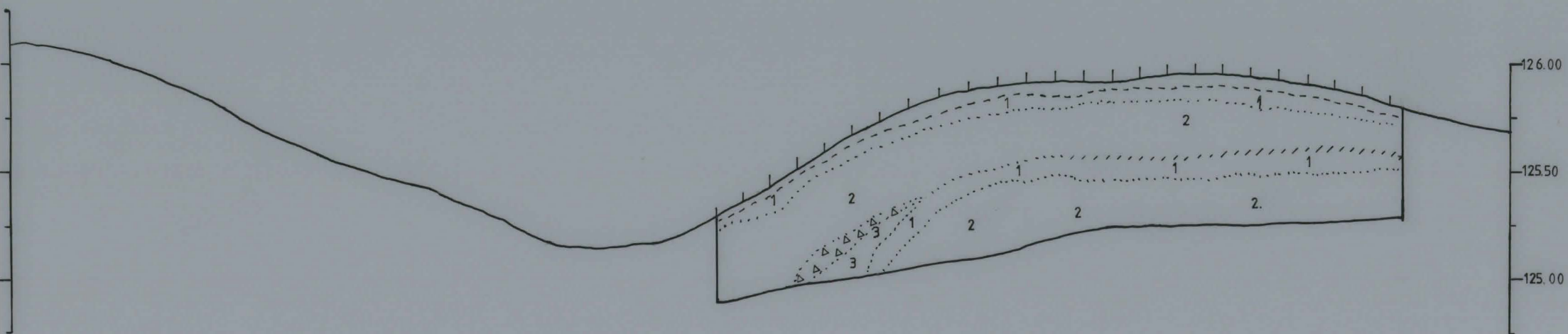
harmaa hiekka

karkea hiekka

vanha turve

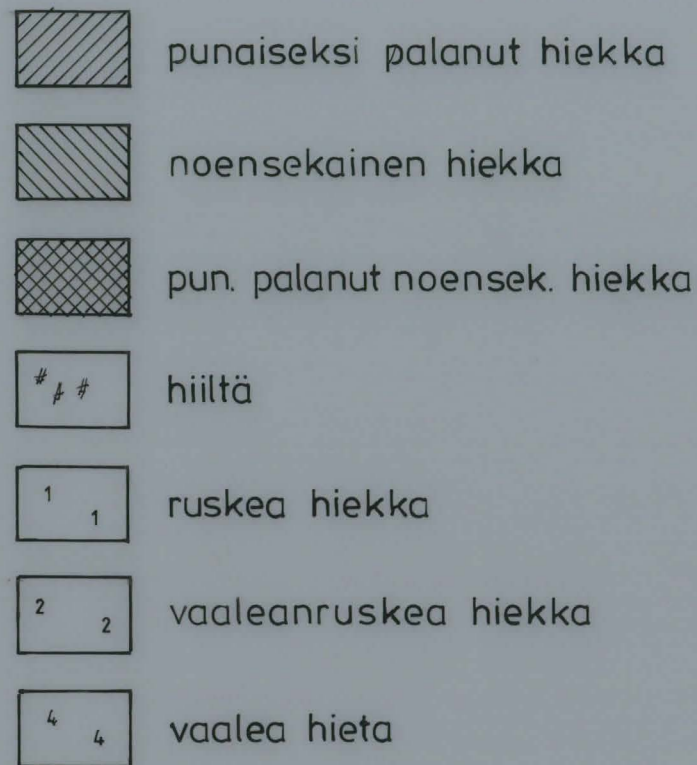
PIHTIPUDAS ALVAJÄRVI PEUKALOISNIEMI

S. Vanhatalo 1993

KUOPPA 2 itä-länsiprofiili pohjoisesta

MK 1:25

Piirt. V. Laulumaa

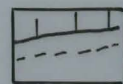
PIHTIPUDAS, ALVAJÄRVI, PEUKALOISNIEMI

S. Vanhatalo 1993

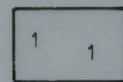
KUOPPA 3 itä-länsiprofiili pohjoisesta

MK 1: 25

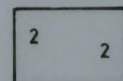
Piirt. V. Laulumaa

turve

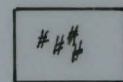
ruskea hiekka

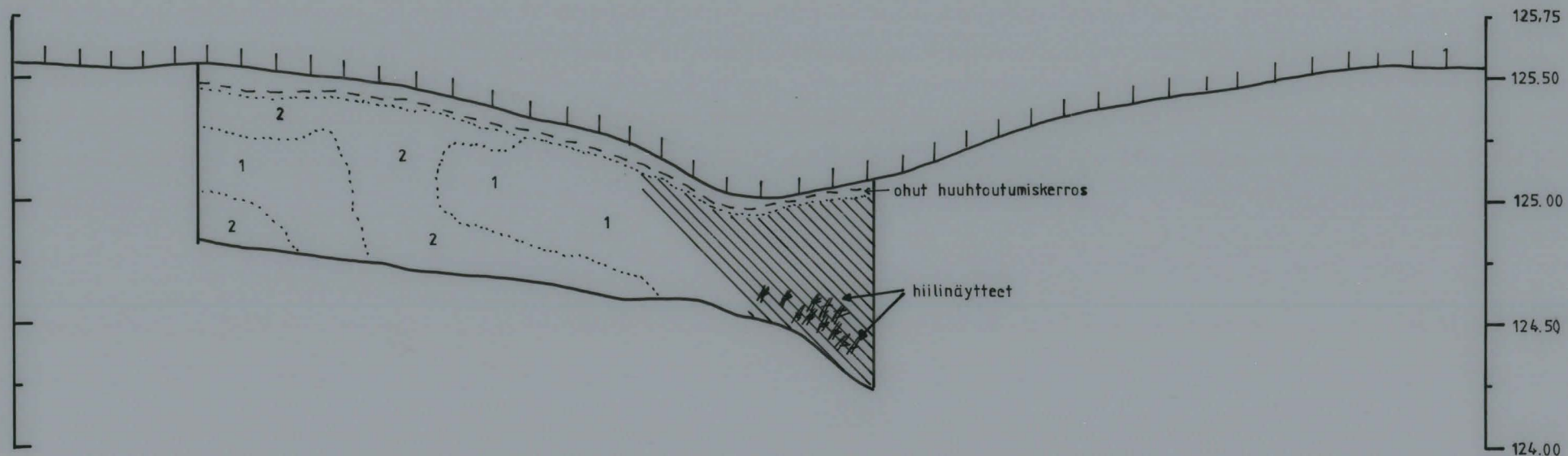
vaaleanruskea hiekka

harmaa hiekka

hiili

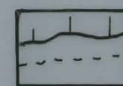
PIHTIPUDAS, ALVAJÄRVI, PEUKALOISNIEMI

S. Vanhatalo 1993

KUOPPA 5 itä-länsiprofiili etelästä

MK 1: 25

Piirt. V. Laulumaa

turve

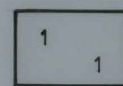
voimakkaan noen- ja hiilensek. hiekka

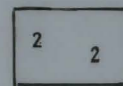
noensek. hiekka

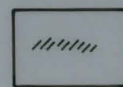
heikon noensek. hiekka

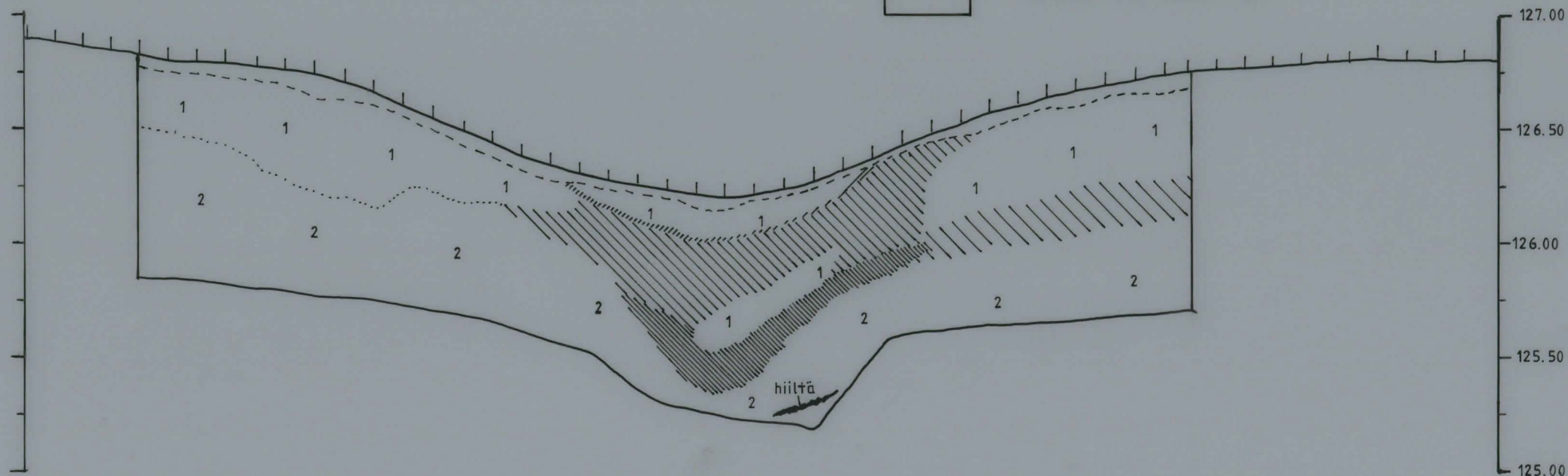
ruskea hiekka

vaaleanruskea hiekka

vanha turvekerros

KUVA 1. F. 99741
TUTKIMUSALUEEN ETELÄOSAA
125 M KORKEUSKÄYRÄN KÄH-
DALLA, KUVATTU ETELÄSTÄ.

KUVA 2. F. 99742
KUVA 3. F. 99743

KUOPAN PROFIILIN PIIRTÄMISEN
ERI VAIHEET LAULUMAAN
ESITTÄMÄNÄ, KUVATTU KOIL-
LISESTÄ.

KUVA 4. F. 99744
KUOPAN PROFIIILIN PIIRTÄ-
MISEN ERI VAIHEET MAALU-
MAAN ESITTÄMÄNÄ, KUVA-
TU KOILUISESTA.

KUVA 5. F. 99745
KUOPAN 5 PROFIIILIN KESKI-
KOHTAA, KUVAATTU ETELÄSTÄ.

KUVA 6. F. 99746
KUOPAN 5 PROFIIILIN KESKI-
KOHTAA KOKONAAN KAIVET-
TUNA, KUVAATTU ETELÄSTÄ.